

Hazinece Karşılanan Beş Puanlık Prim Teşvikinden Faydalanamayacak İşverenler

01/10/2008 tarihinden beridir uygulanmakta olan 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (1) bendi; malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranının işveren hissesine ait kısmından yapılması öngörülen beş puanlık indirim düzenlenmektedir.

6111 sayılı Kanun un 38. Maddesi ile 5 puanlık prim indiriminden faydalanan özel sektör işverenlerinden "ihale konusu iş yapan" işverenler açısından bazı yeni düzenleme ve kısıtlamalar getirilmiştir. Makalemizde torba yasa ile 5 puanlık prim indirime getirilmiş olan değişiklik ve kısıtlamalara değinilecektir.

II- 5510 Sayılı Kanunun 81 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (1) Bendinde Yer Alan Beş Puanlık Prim Desteğinden Faydalanma Koşulları

6111 sayılı Kanun un 38 inci maddesi ile 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan "Bu fıkra hükümleri Kamu idareleri işyerleri ile bu Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz." cümlesi "Bu bent hükümleri; 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerleri ile 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa ve uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işleri ile 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz." şeklinde, "Bu fıkrayla düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler aynı dönem için

ve mükerrer olarak bu destek unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır.” cümleleri “Bu fıkra ve diğer ilgili mevzuatla sağlanan sigorta prim desteklerinin aynı dönem için birlikte uygulanması halinde, bu destek öncelikle uygulanır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Hafızaları tazelemek anlamında 5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan “5” puanlık prim indiriminden yararlanma koşullarını belirtmek gerekir.

Bu Kanun kapsamına giren işverenler; 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran, özel sektör işyeri işverenleridir.

1- Teşvik kapsamına giren sigortalılar; 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalıştırılan ve uzun vadeli sigorta kollarına tabi bulunan sigortalılardır. Sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışanlar, aday çırak, çırak ve öğrenciler, harp malulleri ile 3713 ve 2330 sayılı Kanunlara göre vazife malullüğü aylığı alanlardan yalnızca kısa vadeli sigorta kollarına tabi olanlar, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutuklular, Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitime katılan kursiyerlerden dolayı ise uzun vadeli sigorta kollarına tabi bulunmamaları nedeniyle; beş puanlık prim indiriminden yararlanılması mümkün değildir.

2- İşverenlerin, muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının bulunmaması gerekmektedir. İşverenlerin muaccel borçlarının bulunup bulunmadığı hususu ise her bir işyeri bazında ayrı ayrı değerlendirilir.

3- Muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçları bulunmakla birlikte, söz konusu borçları çeşitli kanunlar gereğince yeniden yapılandırılmış veya 6183 sayılı

Kanunun 48 inci maddesine istinaden tecil ve taksitlendirilmiş olan işverenler de 5 puanlık prim indiriminden faydalanırlar.

4- Aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içinde Kuruma verilmesi ve primlerinde yasal süresinde ödenmesi kaydıyla 5 puanlık prim indiriminden faydalanılabilir.

Bir örnekle açıklamak gerekirse;

Muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmayan ve kısa vadeli sigorta kolları prim oranı (1) olan (A) Anonim Şirketinin, kapsama giren sigortalılarına ilişkin 1 no'lu belge türü ve 5510 sayılı Kanun türü seçilmek suretiyle düzenlemiş olduğu 2011/Aralık ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinde kayıtlı sigortalılarına ait prime esas kazanç tutarının toplamının 10.000,00 TL olduğu varsayıldığında, tahakkuk eden primler,

Sigorta kolları

S.P.E.K.

Prim oranı / %

Prim tutarı / TL

Kısa Vadeli Sigorta Kolları Primi :

10.000,00

1,00

100,00

Malullük-Yaşlılık-Ölüm Primi :

10.000,00

20,00

2.000,00

GSS Primi :

10.000,00

12,50

1.250,00

olacak olup, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin,

$10.000,00 \times 5 \% = 500,00$ TL'si işveren hissesine ait Hazinece karşılanacak olan tutar,

$10.000,00 \times 6 \% = 600,00$ TL'si işveren hissesine ait işverence ödenecek olan tutar,

10.000,00 X 9 % = 900,00 TL'si sigortalı hissesine ait işverence ödenecek tutar,

Sponsorlu Bağlantılar
olacaktır.

Bu durumda, işveren tarafından ödenmesi gereken, 100,00 TL (KVSK Primi) + 1.500,00 TL [(600,00 YTL + 900,00 YTL) MYO Primi] + 1.250,00 TL (GSS Primi) = 2.850,00 YTL'nin yasal ödeme süresinin son günü olan 31/01/2012 tarihine kadar ödenmesi halinde, 500,00 TL tutarındaki malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primleri Hazinece karşılanacaktır.

Buna karşın, işveren tarafından ödenmesi gereken 2.850,00 TL tutarındaki sigorta primleri, 31/01/2012 tarihine kadar ödenmediği veya eksik ödendiği takdirde, 2.850,00 TL + 500,00 TL = 3.350,00 TL'nin tamamı gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte işverenden tahsil edilecektir.

III- 5510 Sayılı Kanunun 81 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (1) Bendinde Düzenlenen Beş Puanlık Prim Desteğinden Faydalanamayacak İşverenler

Alt işverenlerin (aracıların) Kuruma olan borçlarından, alt işveren ile birlikte, asıl işveren de sorumlu tutulmaktadır. Dolayısıyla, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin işveren hissesinin beş puanlık kısmının Hazinece karşılanabilmesi için; her bir işyeri bazında muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması gerektiğinden, asıl işverenin söz konusu indirimden yararlanmak amacıyla aylık prim ve hizmet belgesini 5510 sayılı Kanun türünü seçerek Kuruma gönderebilmesi için, gerek kendisinden gerekse kendisinden iş alan alt işverenlerden kaynaklanan muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması gerekmektedir.

Buna karşın, alt işverenler, yalnızca kendi çalıştırmış oldukları sigortalılara ilişkin borçlardan sorumlu tutulabileceğinden, asıl işverenin veya diğer bir alt işverenin Kuruma muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve

gecikme zammı borcu bulunmasına rağmen, kendi alt işverenliğinden kaynaklanan muaccel borçlarının bulunmaması halinde söz konusu indirimden yararlanabilecektir.

5510 sayılı Kanun'da yer alan "beş" puanlık prim indiriminden yararlanmakta iken, yapılan denetim ve teftişlerde "sigortasız işçi" çalıştırdığı tespit edilen işverenler bir yıl süreyle prim indiriminden faydalanma hakkını yitirmektedirler.

6111 sayılı Kanun ile "beş" puanlık prim indiriminden yararlanamayacak işverenlerin kapsamı genişletilmiştir. Şöyle ki, 2011/Mart ayına ilişkin düzenlenecek olan aylık prim ve hizmet belgelerinden başlanılarak,

1) Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklar çalıştırdıkları sigortalılardan dolayı,

2) 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alım ve yapım işleri ve 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işleri ile uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri ile 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerlerinde çalıştırılan sigortalılardan dolayı,

beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

4734 sayılı Kanun dan istisna olan alım ve yapım işleri anılan Kanunun "İstisnalar" başlıklı 3 üncü maddesinde açıklanmış olup, 4734 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde sayılan alım ve yapım işleri her ne kadar 4734 sayılı Kanundan istisna tutulmuş ise de 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin (1) bendinde 6111 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda, bu işlerde çalıştırılan sigortalılardan dolayı da 01/03/2011 tarihinden itibaren beş puanlık prim desteğinden

yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, 4734 sayılı Kanun un "Kapsam" başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasının 6111 sayılı Kanun un 176'ncı maddesi ile değişik (e) bendinde; 4603 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar ile bu bankaların doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları şirketlerin yapım ihalelerinin de 4734 sayılı Kanun kapsamında olduğu öngörülmüştür. 4603 sayılı Kanun ise Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi ile ilgili hususları düzenlemiş bulunmaktadır.

Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi ile bu bankaların doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları şirketlerin yapım ihalelerini üstlenen işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Yukarıda sayılan bankalara ihale suretiyle iş yapan ve geçici işyeri dosyası (4 mahiyet kodlu) tescil ettiren işverenler, ilişiksizlik belgesi talebi ile Kuruma başvuruda bulduklarında, ilişiksizlik belgesinin verilmesinden önce yapılan araştırma işlemleri sırasında, beş puanlık prim desteğinden yararlanılmış olup olmadığı hususuna da bakılacak ve yapım işleri ile ilgili olarak beş puanlık prim desteğinden yersiz yararlanıldığının tespiti halinde Hazine tarafından yersiz karşılanmış olan primler ilgililerden Kurumca faizi ile birlikte geri alınacaktır.

Buna karşın, söz konusu bankalarca ihale edilen işlerin konusunun "hizmet alımı" olması halinde bu işlerin 4734 sayılı Kanun kapsamında bulunmaması nedeniyle, bu bankalardan konusu hizmet alımı niteliğinde olan işleri üstlenen işverenlerce bu işlerde çalıştırılan sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

İhale konusu işin devamlı nitelikteki işyeri sigortalıları ile yapılmış olması halinde; ihale konusu işte çalışan sigortalıların ihale konusu işin başlayıp bittiği süreler

dışındaki prime esas kazançlarından ve ihale konusu iş haricindeki işlerde çalışan diğer sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün olacak; ancak, 1/3/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ihale konusu işin başlayıp bittiği tarihler arasında ihale konusu işte çalışan sigortalılardan dolayı bahse konu destekten yararlanılması mümkün olamayacaktır.

Örnek; 6/3/2011 tarihinde başlayan ihale konusu için 4 kişi/50 gün olarak ihaleye çıkıldığı, ihale konusu işin devamlı nitelikteki işyeri sigortalıları ile yapıldığı ve söz konusu işyerinde 2011/Mart ayında 30 sigortalı çalıştırıldığı varsayıldığında,

– İhale konusu işte çalışan 4 sigortalının 2011/Mart ayındaki 50 günlük süre içinde hak ettikleri ücretleri ile bu süre içinde ödenen ücret dışı ödemeleri Kanun numarası seçilmeksizin düzenlenecek olan aylık prim ve hizmet belgesiyle,

– İhale konusu işte çalışan 4 sigortalının 2011/Mart ayındaki 50 günlük süre dışındaki hak ettikleri ücretleri ile bu süre dışında ödenen ücret dışı ödemeleri ve ihale konusu işte çalışmayan 26 sigortalının prime esas kazançları 05510 Kanun numarası seçilmek suretiyle düzenlenecek olan aylık prim ve hizmet belgesiyle,

Kuruma bildirilecektir.

Devamlı nitelikteki işyerlerinden (2 mahiyet kodlu) yapılan ihale konusu işlerle ilgili olarak ilişkisizlik belgesinin verilmesinden önce, beş puanlık prim desteğinden yersiz yararlanılmış olup olmadığı hususu araştırılacaktır.

Yapılan araştırma sırasında, devamlı nitelikteki işyerinden dolayı ihale konusu işin başlayıp bittiği süreler zarfında çalışan sigortalılardan dolayı da beş puanlık prim desteğinden yararlanıldığının anlaşılması halinde, bu sigortalılar için 05510 Kanun numarası seçilmek suretiyle düzenlenmiş olan aylık prim ve hizmet belgeleri için iptal ve kanun numarası seçilmeksizin düzenlenmiş ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin verilmesi işverenlerden istenilecek, verilmemesi halinde söz konusu prim belgeleri ilgili Sosyal Güvenlik İl

Müdürlüğünce/Sosyal Güvenlik Merkezince re'sen düzenlenerek fark primler gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte işverenlerden tahsil edilecektir.

V-DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Primlerini düzenli ödeyen özel sektör işverenlerine getirilmiş olan "beş" puanlık prim indirimi yani malullük-yaşlılık-ölüm sigorta priminin işveren hissesinin 5 puanlık kısmına isabet eden tutarın hazinece karşılanması, diğer destek unsurlarında da olduğu gibi aynı amacı taşımaktadır; istihdamı teşvik ve kayıt dışı çalışmayı önleme.

Ancak yukarıda açıkladığımız gibi; kamu kurumu ve bu nitelikte sayılan kurumlardan ihale suretiyle yapım işi alan işverenler açısından 5 puanlık hazine desteğinden yararlanmak mümkün olamamaktadır. Kanaatimizce burada kanun koyucu "devletten ihale ile iş alan işverene zaten zamanında hak ediş ödemesi yapıyoruz, bir de 5 puanlık prim desteği verirsek iki kez desteklemiş oluruz" düşüncesinden hareket ederek haksız rekabete neden olmamak amacıyla bu uygulamayı getirmiştir. Fakat hem kamuya ihale konusu iş yapan, hem de serbest piyasaya iş yapan pek çok işverenin daimi bir işçi kadrosu bulunmakta ve bu işleri daimi işyeri dosyasında (2) çalışan sigortalılar eliyle yapmaktadır. İşin niteliğine göre bir gün ihale konusu işte çalışan işçi diğer gün serbest piyasaya yapılan işte görevli olabilmektedir. Hatta aynı gün hem ihale konusu işte hem de özel sektöre yapılan işte çalışması bile mümkündür.

Örneğin; aynı anda hem Bayındırlık Bakanlığına ihale ile ek hizmet binası inşaatı yapan, hem de özel konut projesi yapan işverenin yanında daimi olarak çalışan mimar, aynı gün hem ihale konusu iş hem de özel konut projesi için çizim yapabilir. Bunun kesin çizgilerle ayrılması mümkün olamaz. Çalışma saatinin ne kadarını ihale konusu işe ayırdığı ne kadarını özel konut projesine ayırdığı kesin olarak tespit edilemez. Ayrıca Sosyal Güvenlik Merkezlerinde çalışan personel bu ayrımı yapabilecek bilgilere sahip midir? Bu da açıklanmaya muhtaç bir diğer konudur. Bu nedenle de ilgisizlik belgesi alınması esnasında yapılacak araştırma

işlemi uzar da uzar... Zaten her şey düzgün olsa bile SGK'ndan 5 dakika içinde ilişiksizlik belgesi alabilen bir işveren ya hiç olmamıştır ya da bir elin parmaklarıyla sayılabilecek kadardır.

Daimi işyeri (2) işçileri ile yapılan ihale konusu işlerde 5 puanlık prim indirimi için ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Ya işveren en başından SGK'na "bu işte şu sürelerle şu işçileri çalıştıracam" diye beyanda bulunacak ya da SGK ihale makamına göndereceği yazı ile bu işte kimlerin çalışacağını sorarak ona göre işlem yapacaktır. Aksi durumda ihale konusu iş nedeniyle beş puanlık prim indirimi kapsamına girmediği anlaşılan sigortalılar için, Hazinece karşılanan tutarlar faiziyle birlikte işverenden tahsil edilecektir. Bu da "destek" unsurunun "cezaya" dönüşmesine neden olabilecektir

]]>